

РЕЗЮМЕ

В статье представляется уровень и способ распределения расходов домашних хозяйств в Польше и их зависимость от многих признаков описывающих домашние хозяйства. К этим признакам относятся: число человек в домашнем хозяйстве, их возраст, пол, но прежде всего уровень наличного дохода в пересчете на человека. Разницы в структуре расходов являются особенно заметными, когда принимаем во внимание биологический тип домашнего хозяйства, или главный источник содержания домашнего хозяйства.

Целью статьи является сравнительный анализ расходов домашних хозяйств в Польше в 2006 году в разрезе разных групп домашних хозяйств. В исчислениях использовались результаты обследований бюджетов домашних хозяйств проведенных ЦСУ в 2006 г. на случайной выборке 37508 домашних хозяйств. Структура расходов домашних хозяйств подвергалась всестороннему анализу с использованием показателей сходства структур, избранных кластерных методов и алгоритма элиминации векторов. Это позволило, между прочим, выделить однородные группы домашних хозяйств с точки зрения размера и структуры расходов.

STATYSTYKA MIĘDZYNARODOWA

Dorota STACHOWIAK, Małgorzata STAWIKOWSKA

Sytuacja demograficzna w miastach europejskich na podstawie programu *Audyty miast 2006*

Unia Europejska (UE) dąży do ciągłego wzrostu potencjału gospodarki europejskiej i jej konkurencyjności w świecie. W ramach wewnętrznej polityki spójnościowej zmierza też do redukcji dysproporcji w rozwoju regionów starego kontynentu.

Potencjał ekonomiczny i demograficzny, a także rozwój technologii i znamięta większość nowatorskich przedsięwzięć koncentruje się w miastach. Powstaje zatem konieczność zapewnienia warunków umożliwiających optymalne

wykorzystanie tych prorozwojowych atutów miast. Wymaga to dostępu do kompleksowej i wiarygodnej informacji. Gruntownemu poznaniu aspektów życia społeczno-gospodarczego miast służy realizacja programu *Audyt miast (Urban Audit)*. Powstał on jako wspólne przedsięwzięcie Generalnego Dyrektoriatu Polityki Regionalnej Komisji Europejskiej (DG REGIO) oraz Eurostatu. Jego zadaniem jest dostarczenie rzetelnych i porównywalnych informacji o obszarach miejskich w państwach członkowskich UE.

W roku 1998 rozpoczęto wdrażanie tzw. etapu pilotażowego tego badania. Uczestniczyło w nim 58 miast UE z wyłączeniem dwóch największych — Londynu i Paryża. Badano ponad 500 zmiennych. Dotyczyły one lat 1981, 1991 i 1996. W wyniku analizy uzyskanych danych obliczono ok. 100 wskaźników charakteryzujących jakość życia mieszkańców badanych miast. Dały one podstawę do dokonania porównań w wielu dziedzinach oraz początek do utworzenia ogólnoeuropejskiej bazy danych o miastach.

Etap pilotażowy projektu wykazał, że pomimo licznych trudności, zgromadzenie wielu porównywalnych informacji o miastach na różnych poziomach agregacji przestrzennej jest możliwe. Uwidocznilo się równocześnie oczekiwanie odbiorców na rozwiązania metodologiczne oraz dane określające funkcjonalne znaczenie miasta, zasięg i natężenie jego oddziaływania na otoczenie oraz ukazujące wewnętrzne zróżnicowanie terenów silnie zurbanizowanych. Pragnienie kontynuacji przedsięwzięcia — wyrażone przez przedstawicieli władz samorządowych miast uczestniczących w badaniu pilotażowym podczas „Dnia *Audyt miast*” zorganizowanego w Paryżu we wrześniu 2000 r. — doprowadziły do rozpoczęcia prac nad zasadniczym etapem programu, nazwanym *Audyt miast II (Urban Audit II)*.

Powiększono liczbę badanych miast do 258, włączając do programu Londyn i Paryż oraz miasta krajów ówczesznie kandydujących do członkostwa w UE, w tym 23 miasta polskie. Dokonano weryfikacji listy zmiennych, redukując ich liczbę do 336. Gromadzenie danych w ramach programu *Audyt miast II* rozpoczęto w 2003 r.

W grupie 23 polskich miast uczestniczących w badaniu znalazły się wszystkie miasta będące siedzibą władz rządowych i samorządowych szczebla wojewódzkiego (18 miast wojewódzkich) oraz pięć miast mających status powiatu (Jelenia Góra, Konin, Nowy Sącz, Suwałki i Żory).

Ogromne zainteresowanie danymi zgromadzonymi w trakcie realizacji drugiego etapu programu zadecydowało o przystąpieniu do trzeciej jego edycji, którą rozpoczęto w 2006 r. Reprezentację miast polskich poszerzono o kolejne 5 miast liczących powyżej 100 tys. mieszkańców (Częstochowa, Radom, Płock, Kalisz i Koszalin). Dane gromadzone w dwóch ostatnich edycjach monitoringu miast odniesiono do lat 2001 i 2004. W obu edycjach programu stosowano spójne założenia definiowania jednostek przestrzennych, dla których gromadzono informacje w ujęciu miasta w granicach administracyjnych, większej strefy miejskiej oraz jednostek wewnątrzmijskich.

Trzecia edycja badania cech charakteryzujących miasta europejskie objęła 357 miast z 30 krajów unijnych i będących poza Wspólnotą. Liczba mieszkańców tych miast wynosiła ok. 140 mln.

Wielkość miast według kryterium liczby ludności jest silnie zróżnicowana. W całej badanej zbiorowości znajdują się one w przedziale od 31,6 tys. mieszkańców w mieście Gozo (Malta) do 9897,6 tys. mieszkańców w Istambule (Turcja). Duże różnice liczby mieszkańców można zaobserwować także w zbiorowości miast w poszczególnych państwach (tablica).

**TABL. LICZBA LUDNOŚCI W BADANYCH MIASTACH EUROPEJSKICH
WEDŁUG KRAJÓW W 2006 R. W TYS.**

K r a j e	Skrajne wartości	Przeciętne wartości
Belgia	106,2 — 999,9	352,7
Dania	163,2 — 501,6	285,9
Niemcy	64,5 — 3387,8	465,5
Grecja	65,0 — 796,4	216,5
Estonia	100,5 — 392,3	246,4
Hiszpania	73,5 — 3099,8	483,7
Francja	68,4 — 2151,9	426,1
Włochy	51,6 — 2553,9	363,1
Cypr	213,5 — 213,5	213,5
Łotwa	86,5 — 735,2	410,9
Litwa	117,6 — 552,8	346,4
Luksemburg	83,2 — 83,2	83,2
Węgry	104,6 — 1695,8	318,2
Malta	31,6 — 368,3	199,9
Holandia	91,4 — 739,1	252,9
Norwegia	61,9 — 521,9	193,9
Austria	114,6 — 1598,6	456,0
P o l s k a	63,0 — 1692,9	320,3
Portugalia	58,3 — 529,5	166,6
Rep. Czeska	49,9 — 117,1	202,2
Rumunia	66,3 — 1927,4	302,9
Szwajcaria	126,8 — 364,5	200,9
Słowenia	112,6 — 267,6	190,1
Słowacja	56,9 — 425,2	141,3
Finlandia	124,6 — 559,7	264,7
Szwecja	107,9 — 761,7	272,2
Turcja	67,1 — 9897,6	972,7
W. Brytania	79,0 — 7429,2	547,3

Źródło: program *Audyty miast 2006*.

Przestrzenne usytuowanie polskich miast objętych badaniem przedstawia poniższy kartogram.

Wykr. MIA STA POLSKIE BIORĄCE UDZIAŁ W PROGRAMIE AUDYT MIAST 2006

Źródło: Program *Audyt miast 2006*.

Spośród dziedzin objętych badaniem, największa liczba zmiennych dotyczyła problematyki demograficznej. Ze względu na „sygnalny” charakter artykułu prezentacje wyników z tej dziedziny ograniczono do kilku zmiennych i wskaźników. Wyniki programu *Audyt miast 2006* wskazują m.in., że:

- spośród 343 miast — 22 liczyły ponad 1 mln mieszkańców. Największym z nich jest Istambuł (9,9 mln mieszkańców), następnie Londyn (7,4 mln), Ankara (3,4 mln), Berlin (3,4 mln), Madryt (3,1 mln), Rzym (2,6 mln), Izmir (2,4 mln), Paryż¹ (2,2 mln), Bukareszt (1,9 mln mieszkańców). Warszawa, licząca 1,7 mln mieszkańców, jest 9 co do wielkości stolicą spośród badanych miast;
- z kolei najmniejszą liczbą mieszkańców charakteryzowały się miasta (spośród 343 badanych): Gozo (Malta) — 31,6 tys., Iglawa (Rep. Czeska) — 49,9 tys., Karlowe Wary (Rep. Czeska) — 51,5 tys., Campobasso (Włochy) — 51,6 tys., Trencin (Słowacja) — 56,9 tys. W gronie 10 miast o najmniejszej liczbie ludności znalazły się także Żory (63,0 tys. mieszkańców);
- najwyższy odsetek ludzi młodych (poniżej 15 roku życia) odnotowano w miastach Turcji: Wan — 47,4% ogółu mieszkańców, Siirt — 46,5% i Diyarbakir — 43,4%. Najniższym odsetkiem charakteryzowały się natomiast miasta: Gijon (Hiszpania) — 9,2%, Frankfurt n.Odrą (Niemcy) — 9,8%, Magdeburg (Niemcy) — 9,9%, Lipsk (Niemcy) — 10,0%. W zbiorowości miast polskich odsetek ludności w tej grupie wiekowej zamyka się w przedziale od 11,7% do 19,1% ogółu mieszkańców. Najwyższy udział mieszkańców poniżej 15 roku życia, w odniesieniu do ich całej populacji, wystąpił w Suwałkach, natomiast najniższy odnotowano w Łodzi;
- dla 284 miast dostępne są dane dotyczące udziału ludności w wieku 0—4 lata w ogólnej populacji mieszkańców miasta. Na zasygnalizowanie zasługuje fakt, że dziesięć lokat o najwyższej wartości tego wskaźnika zajmują miasta tureckie, podczas gdy trzy polskie miasta (Łódź, Wrocław i Katowice) plasują się w dziesiątce miast, dla których udział tego przedziału wiekowego jest najniższy;
- najwyższy udział (ok. 77%) ludności w wieku produkcyjnym (15—64 lata), w ogólnej liczbie ludności danego miasta, zanotowano w miastach: Żory, Alba Iulia, Bacau, Kluż-Napoka i Krajowa (Rumunia). Z kolei najniższym udziałem tej grupy wiekowej charakteryzują się miasta tureckie: Wan, Siirt — po 50%, Diyarbakir — 54%, Gaziantep — 58%, Kars — 59%;
- najwyższy odsetek mieszkańców w wieku 75 lat i więcej zaobserwowano w miastach włoskich, na 10 miast charakteryzujących się najwyższą wartością tego wskaźnika — 9 to miasta włoskie (od 13,9 w Bolonii do 10,9 w Mode-

---

¹ Ludność w granicach administracyjnych Paryża.

nie). Najniższym udziałem ludności tej grupy wiekowej charakteryzują się miasta tureckie (10 miast o najniższym wskaźniku od 0,6% w Van do 1,3% w Kayseri). Wśród miast polskich najniższy udział ludności w wieku 75 lat i więcej cechuje miasto Żory (2,1%), Suwałki (3,7%), Konin (3,8%), natomiast jego najwyższe wartości wystąpiły w Łodzi (7,5%), Warszawie (7,2%) i Wrocławiu (6,5%). Uwzględniając 286 miast — dla których dostępne są dane — osiem polskich miast należy do 1 przedziału kwintylowego, siedemnaście do 2 przedziału, dwa znajdują się w 3 przedziale, a jedno miasto lokuje się w 4 przedziale kwintylowym;

- współczynnik zależności demograficznej (stosunek liczby ludności w wieku poniżej 20 lat oraz 65-letniej i starszej do liczby ludności w wieku 20—64 lat) charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem. Wśród miast polskich najwyższą pozycję w rankingu mają Suwałki, ze współczynnikiem 61,7% i po uwzględnieniu wszystkich 288 badanych miast (w 2004 r.) należą do 4 przedziału kwintylowego, natomiast najniżej notowane Żory (41,75%) lokują się w pierwszym przedziale;
- najwyższy wskaźnik feminizacji występuje w miastach: Tartu (Estonia) — 128 kobiet na 100 mężczyzn, Tallinie (Estonia) — 126, a także w Rydze (Łotwa) — 125, Kownie (Litwa) — 122 i Lipawie (Łotwa) — 121. Przewagę mężczyzn nad kobietami odnotowano natomiast w miastach tureckich, gdzie najniższymi wskaźnikami feminizacji charakteryzowały się: Adrianopol (88%), Siirt (92%), Kars (92%), Kocaeli (93%), Erzurum (94%);
- do miast o najniższej wartości wskaźnika zgonów osób w wieku do 65 lat z powodu chorób serca i układu oddechowego należą dwa miasta portugalskie — Funchal (0,00) oraz Ponta Delgada (0,00). W zbiorowości 207 miast — dla których zgromadzono dane — Żory, Łódź i Kalisz lokują się pod tym względem w piątym przedziale kwintylowym, a Suwałki w pierwszym. Wskaźnik ten w Żorach i Łodzi kształtował się w 2004 r. na poziomie 0,13, a w Kaliszu — 0,12. Najniższą jego wartość odnotowano w Suwałkach — 0,05.

Nadal trwają prace Eurostatu związane z wprowadzaniem danych uzyskanych w trakcie realizacji projektu do bazy *Audyt miast*. Całkowite zasilenie bazy danych umożliwi dokonywanie pełniejszej i bardziej wszechstronnej analizy uzyskanych wyników.

Informacje dotyczące miast polskich uczestniczących w programie *Audyt miast* można uzyskać w GUS, w Ośrodku Statystyki Miast w Urzędzie Statystycznym w Poznaniu oraz na stronie internetowej www.urbandaudit.org.

---

mgr Dorota Stachowiak — Ośrodek Statystyki Miast, Urząd Statystyczny Poznań,
mgr Małgorzata Stawikowska — GUS

SUMMARY

The Urban Audit is the joint venture of the European Commission and Eurostat initiated in May 1998. This programme is an answer to the rising information needs on cities, where the majority of economic potentials and innovative enterprises are concentrated. The main aim of the project is to provide the objective and comparable statistical data characterizing the social and economic life of cities.

The analysis is limited to some selected demographical variables and indicators collected during the third edition of the Urban Audit 2006 programme covering 357 cities of 30 countries (including 45 Polish cities).

РЕЗЮМЕ

Программа Urban Audit является совместным предприятием Европейской комиссии и Евростата, которое началось в мае 1998 г. Эта программа является ответом на растущие информационные потребности о городах, в которых наблюдается концентрация большинства экономического потенциала и новаторских предприятий. Главная цель проекта — предоставление объективных и сопоставимых статистических данных характеризующих социально-экономическую жизнь городов.

Статья ограничивается представлением нескольких избранных переменных и показателей из области демографии собранных в рамках третьего издания программы Urban Audit 2006, которым были охвачены 357 городов из 30 стран (в том числе 45 польских городов).

Mirosław GORCZYCA

Rozwój mieszkalnictwa w Polsce na tle wybranych krajów

Poprawa warunków mieszkaniowych to jeden z najważniejszych problemów społeczno-ekonomicznych do rozwiązania w najbliższych dziesięcioleciach. Pokonywanie „dystansu mieszkaniowego” w stosunku do innych — wyżej czy nawet podobnie lub mniej rozwiniętych gospodarczo — krajów stanowi nie-